Інститут Економічних Досліджень та Політичних Консультацій

Місячний Економічний Моніторинг України

№1 (147), січень 2013 року

Резюме

Тема місяця: 2012 рік

Політика: Президент призначив новий Кабінет Міністрів, який очолює Микола Азаров.

Реальний сектор: Реальний ВВП скоротився на 1,3% дпр в третьому кварталі 2012 року.

Енергетичний сектор: Нафтогаз залучив позику, щоб поліпшити надійність національної газотранспортної системи.

Сільське господарство: Державна допомога сектору залишиться низькою і неефективною у 2013 році.

Зовнішній сектор: Дефіцит поточного рахунку знизився до 0,8 млрд дол. США в листопаді, тоді як баланс фінансового рахунку став позитивним.

Фіскальна політика: План доходів і видатків не було виконано у 2012 році.

Соціальна політика: В третьому кварталі 2012 року реальний наявний доход зріс на 13,5% дпр.

Ринок праці: Рівень безробіття знизився лише до 6,6% в третьому кварталі.

Монетарна політика: В грудні зростання базової інфляції сповільнилось до 0,8% дпр.

Фінансові ринки: Обмінний курс гривні до долара повернувся до значень, нижче за 8,10 грн за дол. США в кінці року.

Тема місяця: 2012 рік

ОГЛЯД 2012 РОКУ

У 2012 році зростання реального ВВП майже зупинилось, насамперед, через зниження попиту на експорт. Реальне кінцеве приватне споживання залишилось основною рушійною силою зростання. В кінці року економіка стикнулась з двома основними проблемами. По-перше, фіскальний тиск суттєво збільшився, оскільки наявного фінансування було недостатньо для повного та вчасного фінансування бюджетних видатків. По-друге, суттєвий тиск на валютному ринку змусив НБУ запровадити адміністративні заходи на ринку. Економічна ситуація ще раз сигналізувала про необхідність впроваджувати структурні реформи.

Політика

- Президент продовжив консолідувати владу. В результаті парламентських виборів у жовтні правляча Партія регіонів (ПР) отримала 187 місць з 450 у Верховній Раді нового скликання. Поступово чисельність депутатів в ПР збільшилась до 206 після приєднання до фракції ПР кількох безпартійних депутатів, які перемогли на одномандатних округах, і декількох депутатів з інших партій. У грудні до влади прийшов новий уряд. Микола Азаров зберіг пост Прем'єр-міністра.
- Україна і Польща спільно провели Чемпіонат Європи з футболу (Євро-2012). Незважаючи на несприятливий для України міжнародний політичний контекст, організація Чемпіонату отримала в основному позитивні оцінки та відгуки у засобах масової інформації.
- У 2012 році МВФ не дійшов згоди з Україною щодо Угоди стенд-бай, підписаної у 2010 році. Дія цієї угоди закінчилася в 2012 році і може бути замінена новою угодою під час майбутніх переговорів між МВФ і новопризначеним урядом України.
- У відносинах з ЄС головним досягненням України стало парафування Угоди про асоціацію та прогрес в переговорах щодо лібералізації візового режиму. Тим не менше, перспективи підписання Угоди про асоціацію будуть визначені у 2013 році з огляду на прогрес України в проведенні демократичних реформ і реалізації Порядку денного асоціації.

- Україна не досягла прогресу у відносинах з Росією ані в газових переговорах, ані з інших важливих питань, наприклад, регулюванні статусу Чорноморського флоту РФ. Крім того, протягом року значно посилився тиск з боку Москви щодо приєднання України до очолюваного Росією Митного союзу, створеного в рамках Євразійського економічного співтовариства (ЄврАзЕС).

Реальний сектор

- Після зростання у 2010 та 2011 роках реальний ВВП в Україні знизився в третьому кварталі 2012 року через падіння реального попиту і зниження інвестицій.
- Результати діяльності основних секторів економіки погіршились у 2012 році. Випуск в сільському господарстві і промисловості скоротився. Будівництво стрімко впало і вантажооборот також знизився. Роздрібна торгівля зросла на 15,7% протягом перший одинадцяти місяців року, що відображало сильне споживання домогосподарств.

Енергетика

- У 2012 році Україна продовжила свої зусилля з диверсифікації постачання газу: "Нафтогаз" купив дві нові бурові платформи вартістю 1,2 млрд дол. США для оффшорного буріння; офіційно розпочався національний проект "LNG-термінал", коли "Нафтогаз" почав будівництво з'єднуваного трубопроводу; Україна підписала кредитну угоду вартістю 3,7 млрд дол. США з China Development Bank для реалізації проекту заміщення природного газу на ТЕЦ вугіллям та будівництва заводів газифікації вугілля.
- Альтернативні джерела енергії отримали субсидію у вигляді "зеленого" тарифу на електроенергію, що виробляється сонячними, вітровими, гідро- та біогазовими електростанціями. "Зелений" тариф було запроваджено для електроенергії, яка виробляється з біогазу та твердих побутових відходів, а тарифи для гідроелектростанцій було диференційовано залежно від потужності станції. Разом з тим, вимогливі критерії щодо місцевої складової та нечіткі процедури, найвірогідніше, знівелюють нові позитивні стимули, створені запровадженням «зеленого» тарифу.
- Спроби залучити іноземні інвестиції стикаються з адміністративними перепонами. Угоди про розподіл продукції на розробку Юзівської, Олеської та Скіфської площ не було підписано, незважаючи на тендери, проведені весною та влітку 2012 року (переможцями були компанії Shell та Chevron).

Сільське господарство

- У 2012, було, нарешті, розпочато ефективний діалог між Міністерством аграрної політики та ключовими гравцями ринку зернових, що було формально відображено у положеннях Меморандуму, підписаного у липні. В результаті 14 млн т зернових було успішно експортовано протягом першої половини 2012/2013 маркетингового року.
- Друге читання Закону «Про ринок земель» було перенесено на 2013 рік. Мораторій на продаж землі було продовжено до січня 2016 року.
- Уряд намагається стимулювати вітчизняне виробництво/збір сільгосптехніки. Однак такі інструменти політики, як вимоги щодо місцевої складової та підвищення імпортних тарифів, можуть призвести до створення неефективних вітчизняних потужностей з виробництва сільгосптехніки та збільшить витрати для сільгоспвиробників.

Транспорт

- Основні інфраструктурні проекти в 2012 році були пов'язані з проведенням в Україні та Польщі чемпіонату Європи з футболу влітку: реконструкція доріг, аеропортів та вокзалів, будівництво нових терміналів та злітно-посадкових смуг в аеропортах Бориспіль, Донецьк та Львів, введення в дію високошвидкісних поїздів тощо.
- В галузі авіатранспорту внутрішні авіарейси відкрили компанії Ютейр Україна, дочка російської Ютейр, та AirOnyx. Зростання конкуренції змусило дві основні авіакомпанії України, Міжнародні Авіалінії України та Аеросвіт, посилити свою кооперацію та підписати додаткові код-шерінгові угоди. Однак це не вирішило фінансові проблеми "Аеросвіту", які накопичувались, і компанія в грудні подала заяву про банкрутство.
- Український Парламент у 2012 році прийняв президентську версію Закону про морські порти. Крім іншого Закон дозволив уряду включити 18 портів України до переліку об'єктів, що пропонуються до концесії. Точний механізм концесії ще розробляється Міністерством інфраструктури.
- Реформи залізничного транспорту були не дуже успішними. Передача рухомого складу на баланс підприємств Українського транспортно-логістичного центру збільшила вартість транзиту на 30%, але залишила тарифи незмінними; поспішне запровадження високошвидкісного залізничного пасажирського транспорту призвело до непідготованості поїздів до холодної погоди та частих багатогодинних запізнень, знизило довіру населення до цього виду транспорту. Однак реструктуризація продовжується: "Укрзалізниця" планує стати акціонерною компанією у 2013-14-х роках.

Приватизація

- Процес приватизації енергетичного ринку продовжився. Більшість регіональних газорозподільчих компаній купила "Газтек", пов'язаною з групою Дмитра Фірташа, тоді як ДТЕК купила державні частки енергогенеруючих компаній "Дніпроенерго", "Дніпрообленерго", "Крименерго" та "Донецькобленерго". Отже, монополізація ринку залишилась високою. Як і раніше, приватизаційний процес був непрозорим.
- У 2012 році надходження від приватизації досягли 6,8 млрд грн або 67,6% від річного плану.

Зовнішній сектор

- У 2012 році сукупна частка експорту сільськогосподарських товарів та продукції машинобудування перевищила частку експорту продукції, що традиційно сприяла росту експорту - продукції металургії та хімічної промисловості.
- Євро-2012 не змогло зробити будь-який прямий відчутний вплив на платіжний баланс, але сприяла вищому імпорту під час підготовки до чемпіонату з футболу.
- Український приватний сектор та уряд зберегли доступ до світових фінансових ринків, незважаючи на неможливість домовитись із МВФ.

Фіскальна політика

- Соціальні ініціативи Президента, передбачені у Законі про Державний бюджет на 2012 рік, суперечили напряму фіскальній консолідації. В результаті нереалістичне бюджетне планування в поєднанні з економічним сповільненням призвели до недовиконання доходів і видатків бюджету у 2012 році.
- Парламент ухвалив численні зміни до Податкового кодексу. Зокрема, норми щодо оподаткування малого та середнього бізнесу були частково змінені з метою їх спрощення. Проте, ці зміни навряд чи матимуть значний вплив на бізнес-клімат. Крім того, впровадження податку на нерухомість було перенесено на 1 січня 2013 року.
- Відбулась реорганізація Державної податкової служби та Державної митної служби в Міністерство доходів і зборів. До цього, більшість регуляторних функцій Державної податкової служби були передані (делеговані) Міністерству фінансів. Така централізація влади може посилити адміністративний тиск на бізнес.
- Проблема заборгованості з відшкодування ПДВ не була вирішена, незважаючи на запровадження автоматичного відшкодування цього податку.
- Верховна Рада ухвалила Закон про Державний бюджет на 2013 рік, що передбачає подальше збільшення дефіциту Державного бюджету. Основні бюджетні показники розраховані на основі оптимістичного макроекономічного прогнозу на 2013 рік.

Соціальна політика

- Нові соціальні ініціативи, оголошені Президентом в березні і ухвалені парламентом в квітні, сприяли стрімкому зростанню доходу, отриманого населенням від соціальної допомоги та інших поточних трансфертів. Водночас вони призвели до стрімкого збільшення фіскального тиску. Дефіцит Пенсійного фонду залишився високим і був суттєво профінансований за рахунок позик, що надавались Державною казначейською службою.
- Як і раніше отримані Пенсійним фондом позики від Казначейства уможливили вчасну і повну виплату пенсій.
- Реальний наявний доход продовжив стрімко зростати у 2012 році через збільшення соціальних стандартів, інших поточних трансфертів та заробітних плат.

Ринок праці

- Ринок праці залишився слабким у 2012 році.
- Підвищення мінімальної заробітної плати було причиною зростання середньої заробітної плати у 2012 році.

Монетарна політика

- ІСЦ знизився на 0,2% дпр в грудні 2012 року через жорстку монетарну політику, помірне зростання соціальних стандартів, сприятливі зовнішні умови та регулювання цін урядом.
- Жорстка монетарна політика призвела до надзвичайного збільшення відсоткових ставок, включаючи ставки по депозитах понад 20% у найбільших банках за умов зниження інфляції. Продовження таких тенденцій загрожує стійкості банківської системи.
- Обмінний курс залишався фіксований протягом 2012 року, хоча це вимагало різких адміністративних заходів і загрозу запровадження 10-15% податку на продаж готівкової валюти.

Державний борг

- Державний борг збільшився у 2012 році у зв'язку із суттєвою необхідністю фінансувати видатки бюджету на фоні нижчих, ніж планові, бюджетних доходів.

- Уряд активно розміщував ОВДП, номіновані в іноземній валюті (передусім в дол. США) у зв'язку з низькою гривневою ліквідністю банків. Частка ОВДП, що знаходяться у власності у НБУ, зросла до 56,8% від загальної суми ОВДП, що знаходяться в обігу.
- Уряд успішно розмістив єврооблігації на суму 3,9 млрд. дол. США. Проте, розмір зовнішнього державного боргу зменшився внаслідок значних обсягів погашення боргів перед МВФ, російським ВТБ та попередніх випусків єврооблігацій.
- Кабінет Міністрів ухвалив Середньострокову стратегію управління державним боргом на 2012-2014 роки на заміну попереднього аналогічного документу на 2011-2013 роки. Відповідно до Стратегії передбачається суттєвіше щорічне скорочення державного боргу по відношенню до ВВП (до 25% ВВП у 2013-2014 роках) та зниження середньозваженого терміну погашення державного боргу (до 4,3 років у 2014), що може виявитись нереалістичним.

Місячний Економічний Моніторинг України

Політика: Призначено новий уряд

24 грудня Президент України Віктор Янукович підписав низку указів про призначення нового складу Кабінету Міністрів України. Крім того, в уряді відбулися деякі структурні зміни, які можуть означати зворотній крок у адміністративній реформі, розпочатій у грудні 2010 року. Наприклад, Міністерство надзвичайних ситуацій було ліквідовано, а замість нього – створено Державну службу України з надзвичайних ситуацій. Крім того, було створено два нових міністерства. Перше - Міністерство доходів і зборів, створене шляхом об'єднання Державної податкової служби та Державної митної служби, очолив лояльний до президента колишній голова Державної податкової служби Олександр Клименко. Друге - Міністерство промислової політики, утворене внаслідок реорганізації Державного агентства України з управління державними корпоративними правами та майном.

Незважаючи на чутки, пост Прем'єр-міністра зберігся за Миколою Азаровим. Тим не менше, його ймовірний конкурент Сергій Арбузов, колишній голова НБУ, був призначений Першим віце-прем'єром. На відміну від попереднього уряду, всі чотири віце-прем'єр-міністри в нинішньому уряді не мають міністерських портфелів. Колишнього Міністра закордонних справ Костянтина Грищенка було призначено Віце-прем'єр-міністром, а його місце посів колишній радник Президента Леонід Кожара. Деякі інші члени попереднього уряду залишилися на своїх позиціях, а дві міністерські посади - Міністра культури і Міністра промислової політики - поки що залишилися вакантними.

Реальний сектор: Реальний ВВП знизився на 1,3% дпр в третьому кварталі

ВВП. За даними Держстату реальний ВВП знизився на 1,3% дпр в третьому кварталі 2012 року. Реальне приватне кінцеве споживання залишилось основною рушійною силою економічного зростання. Валове нагромадження основного капіталу знизилось на 2,9% після зростання на 16,9% дпр в другому півріччі через завершення проектів, пов'язаних із проведенням Євро-2012. Нижчий попит призвів до скорочення реального експорту на 5,8% дпр. Водночас імпорт зріс на 5,5%, ймовірно, через вищий імпорт продукції машинобудування.

З боку виробництва, валова додана вартість (ВДВ) в будівництві впала на 15,6% дпр через ефект статистичної бази та брак фінансування. Нижчий врожай зернових призвів до зниження ВДВ в сільському господарстві на 8,4% дпр. Переробна промисловість скоротила ВДВ на 6,4% дпр передусім через нижчий зовнішній попит та українські товари.

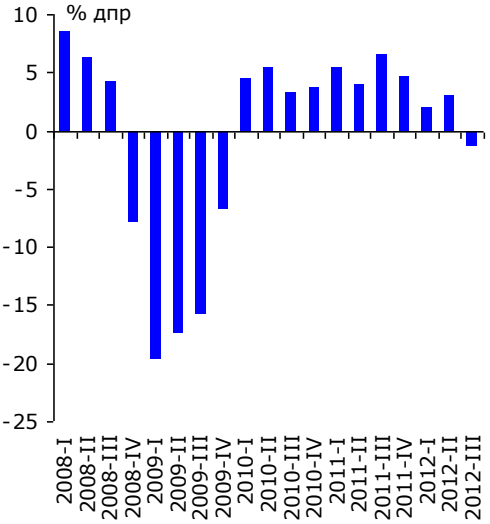
Секторальні тенденції. В листопаді падіння промислового виробництва надалі звузилось до 3,37% дпр, насамперед, через ефект статистичної бази. Зокрема, випуск металургії знизився лише на 2,1% дпр, оскільки зовнішній попит на її продукції почав знижуватись в жовтні 2011 року. Машинобудування скоротилось на 6,8% дпр. Нижчий попит на добрива призвів до скорочення випуску в хімічній промисловості на 5,7% після того, як він зростав протягом інших місяців року. Водночас харчова промисловість утримала зростання на 2,5% дпр.

В січні-листопаді зростання роздрібного товарообороту залишилось на рівні 15,7% дпр, що відображає сильне споживання на фоні збільшення економічної і політичної невизначеності. Обсяги будівельних робіт скоротились ще більше на 12,1% дпр внаслідок фінансових обмежень та високу статистичну базу. Сповільнення економічного зростання та нижчий транзит російського газу призвели до зниження вантажообороту на 6,9% дпр.

Випуск в сільському господарстві знизився на 4,5% у 2012 році. Зокрема виробництво продукції рослинництва скоротилось на

Населення: 45,6 млн.
Промислове виробництво/ВВП: 24%
Сільськогосподарське виробництво/ВВП: 8%
Інвестиції/ВВП: 21%
Експорт: Росія 25%, ЄС 28%
Імпорт: Росія 22%, ЄС 35%

Динаміка реального ВВП

Джерело: Держстат

Інститут економічних досліджень
та політичних консультацій
вул. Рейтарська 8/5-А, 01034 Київ
Тел. (+38044) 278-6342
Факс (+38044) 278-6336
E-mail: institute@ier.kiev.ua
http://www.ier.com.ua

8,2% передусім через нижчий врожай зернових (на 28,6%). Водночас тваринництво зросло на 3,8%.

Енергетика: Спроби поліпшити надійність газової транспортної системи

"Укртрансгаз", дочка "Нафтогазу", та Deutsche Bank підписали угоду про відкриття кредитної лінії на 53,5 млн євро для модернізації компресорної станції Бар газопроводу "Союз". Кредит допоможе "Нафтогазу" поліпшити надійність національної газотранспортної системи, оскільки подовжить термін експлуатації станції Бар ще на 15 років, знизить на 28% обсяги споживання газу та підвищить ефективність компресорів. Період кредитування становить 10 років і 9 місяців з дати виплати.

За 11 місяців 2012 року енергетичні компанії України виробили 171,8 млрд Квт/год, що на 2,1% більше, ніж за такий період попереднього року. З загального обсягу електроенергії 42% були вироблені ТЕС, 5% - ТЕЦ, 6% - ГЕС, 47% - АЕС, решту виробили вітрові, сонячні та електростанції на біомасі.

Сільське господарство: Державна допомога сектору знижується

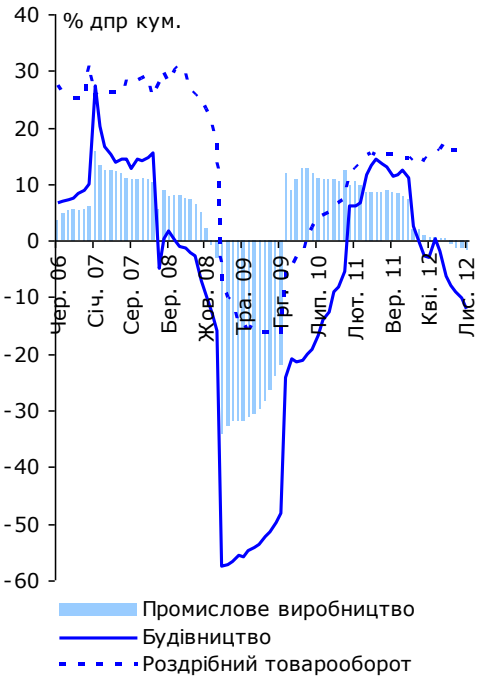
У грудні Верховна Рада схвалила Закон про Державний бюджет на 2013 рік, відповідно до якого 3,8% сукупний бюджетних видатків буде виділено на фінансування програм Міністерства аграрної політики та продовольства. В цілому, фінансування аграрного сектору передбачено на 13,9% нижче за план на 2012 рік. Близько 50% цієї суми буде витрачено на гарантування продовольчої безпеки та цінової стабільності (програма щодо формування інтервенційного фонду та закупівлі матеріально-технічних ресурсів). Ринкові гравці стверджують, що передбачена на 2013 рік державна підтримка сільгоспвиробників дуже незначна, щоб принести позитивні зміни в аграрний сектор. З економічної точки зору, виробничі субсидії є дорогим і неефективним інструментом, що часто неспроможний досягти бажаних цілей. Уряду б варто було припинити пряме державне субсидування, а, натомість, більше сфокусувати увагу на дерегуляції сектору.

Зовнішній сектор: Дефіцит поточного рахунку зменшився до 0,8 млрд дол США в листопаді

За попередніми оцінками НБУ дефіцит поточного рахунку звузився до 0,8 млрд дол. США у листопаді, оскільки торговий дефіцит звузився та чисті виплати доходів досягнули найменшого рівня доходів, найвірогідніше, як одноразове коливання. Дефіцит торгівлі товарами звузився до 1,3 млрд дол. США, оскільки імпорт зменшився більше, ніж експорт. Імпорт впав на 7,8% дпр, що відображало падіння імпорту енергоносіїв і зменшення попиту на інвестиційні товари. Імпорт харчових та промислових товарів збільшився в доларовому виразі через заміщення товарів українського виробництва та, можливо, посилення контролю за митною вартістю. Експорт товарів впав на 5,1% дпр в доларовому виразі, оскільки зростання експорту зернових і експорту машин та обладнання нівелювалось падінням цін на сталь та зменшенням експорту хімічних продуктів. Припинення імпорту нафти для переробки в Україні та подальшого експорту нафтопродуктів також сприяло зменшенню експорту та імпорту.

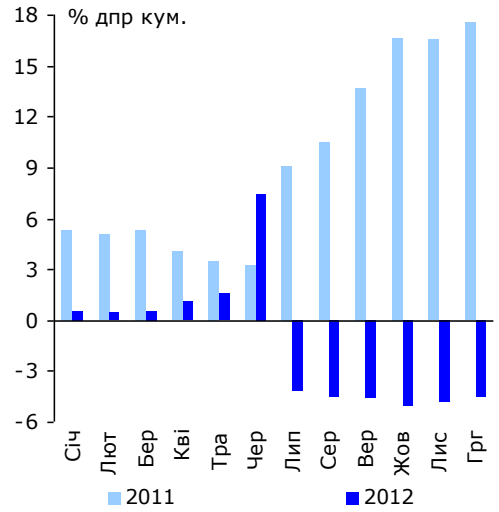
Баланс рахунку операцій з капіталом та фінансових операцій став позитивним на рівні 0,3 млрд дол. США в листопаді, оскільки зовнішні запозичення уряду цього місяця були достатні для погашення боргу перед МВФ та забезпечення чистого притоку коштів на рівні 0,9 млрд дол. США. Чистий притік ПІІ збільшився до 0,6 млрд дол. США, а розрахунки за боргами були переважно збалансованими. Чистий відтік готівкової іноземної валюти з банків зменшився, але залишився високим на рівні 1,5 млрд дол. США.

Тенденції реального сектору

Джерело: Держстат

Сільськогосподарське виробництво

Джерело: Держстат

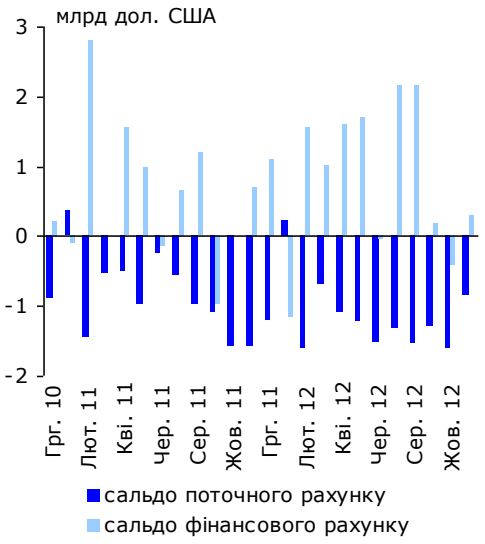
Фіскальна політика: Державний бюджет не виконано

У січні-листопаді зростання доходів Державного бюджету сповільнилося до 7,5% дпр. Вони досягли 306 млрд грн, що склало лише 80,0% від річного плану. Такий низький рівень виконання доходів в цілому пояснюється економічним сповільненням та нереалістичним планом доходів бюджету на 2012 рік. Надходження з усіх основних джерел, за винятком ППП, були нижчими, ніж очікувалося. Зокрема, план доходів від ППП був перевиконаний за рахунок постійних авансових платежів з цього податку. Також нижчими за плановий показник виявилися неподаткові надходження (на 5,5%), незважаючи на вищий за запланований трансфер прибутків НБУ (на 48,3%).

Видатки Державного бюджету (загальний фонд) були недовиконані на 8,1%. Вони склали лише 80,4% від річного показника, що є нижчим за звичайний рівень виконання в листопаді. Зокрема, капітальні видатки становили лише 56,0% від річного плану. Разом з тим, мали місце часткові затримки у фінансуванні захищених статей видатків. Тим не менш, дефіцит Державного бюджету продовжив швидко зростати до 41,2 млрд грн за одинадцять місяців цього року з 33,2 млрд грн у січні-жовтні (тоді як річний план визначено на рівні 42,9 млрд грн).

За оперативними даними Державного казначейства доходи Державного бюджету у 2012 році склали 346,0 млрд грн, що на 9,4% нижче, ніж плановий показник. Очевидно, уряд не зміг повністю виконати план доходів і видатків на 2012 рік.

Платіжний баланс

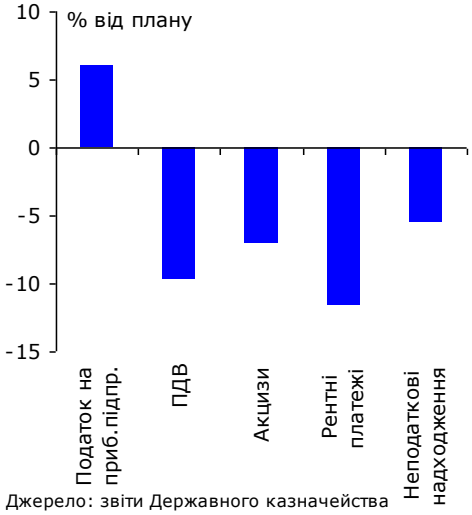
Джерело: попередні оцінки НБУ

Соціальна політика: Дефіцит Пенсійного фонду залишився високим

Пенсійний фонд. За даними Державної казначейської служби у 2012 році Пенсійний фонд отримав 64,5 млрд грн з Державного бюджету, що відповідає річному плану. Трансфер з Державного бюджету було використано для фінансування спеціальних пенсійних програм та покриття дефіциту Фонду. Водночас Казначейство надало Пенсійному фонду позики у сумі 45,1 млрд грн для покриття короткострокових розривів ліквідності. Ймовірно, що це валова сума позик, тоді як чиста сума позик є, найвірогідніше, вищою за 2011 рік і наближається до 15-20 млрд грн.

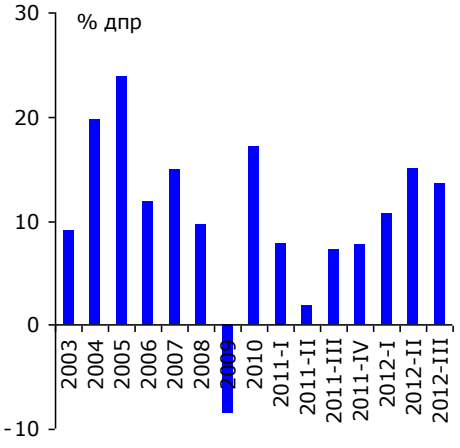
Наявний доход. В третьому кварталі 2012 року наявних доход домогосподарств зріс на 13,5% дпр в номінальному та реальному вимірі. На відміну від попередніх періодів соціальна допомога та інші поточні трансферти зробили найбільший внесок до збільшення доходу. Доход від цих джерел збільшився відповідно на 19,2% дпр та 37,0% дпр. Це може бути пов'язано із збільшенням пенсій та інших соціальних виплат, а також виплатою вкладів колишнім вкладникам радянського Сбербанку. Ці виплати було ініційовано в березні 2012 року Президентом та ухвалено в квітні парламентом. Крім того, доход від власності, передусім від процентів по депозитах, зріс на 25,0% дпр. Водночас доход від заробітною плати зріс лише на 12,0% дпр в основному через підвищення мінімальної заробітної плати. Нижчий врожай та сповільнення економіки обмежили зростання прибутку та змішаного доходу до 3,4% дпр.

Виконання плану доходів загального фонду Державного бюджету у січні-листопаді 2012 року

Джерело: звіти Державного казначейства

Реальний наявний доход домогосподарств

Джерело: Держстат

Ринок праці: Ринок праці залишається слабким

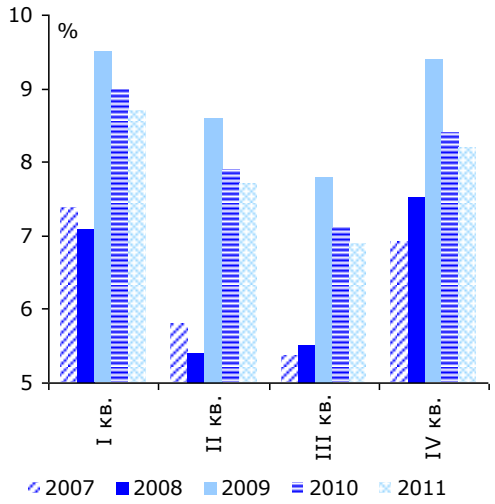
Рівень безробіття (методологія МОП) знизився до 6,6% від економічно-активного населення у віці 15-70 років в третьому кварталі 2012 року порівняно із 6,9% в такому ж періоді 2011 року. Він залишився вищим, ніж до кризи, оскільки економіка ще не відновилась після падіння у 2009 році. Безробіття залишилось вищим для чоловіків, ніж для жінок, і в міській місцевості, ніж в сільській. Порівняно високий рівень безробіття свідчить про слабкість ринку праці. Дещо вищий рівень економічної активності під час економічного сповільнення може також означати незначну легалізацію зайнятості.

Монетарна політика: Стабільні ціни

У грудні динаміка ІСЦ залишилась негативною - ІСЦ впав на 0,2% дпр. Базова інфляція, що виключає ціни на непереоблені харчові продукти, енергоносії та регульовані ціни, залишилась позитивною але сповільнилась до 0,8% дпр. З боку попиту за останні 24 місяці темпи зростання обороту роздрібної торгівлі та соціальних стандартів значно сповільнились. З боку пропозиції декілька років з непоганими урожаями, помірні світові ціни на сировинні товари, фіксований обмінний курс сприяли формуванню стабільних споживчих цін. Важливо, що кілька років з інфляцією менше 10% сприяли суттєвому зниженню інфляційних очікувань економічних агентів. Уряд також зробив свій вклад шляхом збереження фіксованих тарифів на газ та електроенергію, незважаючи на необхідність великих субсидій, та продовження регулювання цін на ряд харчових продуктів.

Монетарна база та грошова маса в грудні зросли відповідно на 12,5% дпр та на 6,4% дпр. Монетарна база розширилась в грудні, оскільки НБУ продовжував квазіфіскальні та монетарні операції з ОВДП та надав 3 млрд грн річного рефінансування чотирьом банкам (напевно, державним). Важливішим чинником стало те, що уряд в грудні витратив близько 10 млрд грн коштів з рахунків в НБУ. Це більш ніж компенсувало ліквідність вилучену через інтервенції на валютному ринку. В результаті міжбанківські процентні ставки знизились в грудні, проте залишились волатильними. Депозитні та кредитні ставки також дещо зменшились в середньому, хоча депозитні ставки для фізичних осіб надалі зростали.

Рівень безробіття (МОП)

Джерело: Держстат

Фінансові ринки: Стабільна гривня

Обмінний курс. В грудні обмінний курс гривні знизився нижче позначки 8,10 грн за дол. США як на міжбанківському, так і на готівковому ринку. Це, найвірогідніше, відображало вищу пропозицію на ринку внаслідок адміністративних заходів та зменшення стимулів накопичувати активи в іноземній валюті, інтервенції НБУ та зменшення попиту на готівкову іноземну валюту. Міжнародні резерви НБУ зменшились на 0,8 млрд дол. США до 24,5 млрд дол. США.

Державний борг. У грудні запозичення уряду були незначними, ймовірно, через обмежений попит, незважаючи на брак доходів бюджету для фінансування запланованих видатків. Він розмістив лише дворічні облігації, номіновані у дол. США, на суму 48,2 млн дол. США з середньозваженою доходністю 8,5%. Ця сума покрила близько 21,6% обсягу, необхідного для погашення основної суми боргу та сплати відсотків в грудні. Решта боргу була погашена за рахунок попередніх запозичень.

За оперативними даними Державного казначейства у 2012 році загальна сума державних запозичень (загальний фонд) зросла на 45,0% до 103 млрд грн, що склало 103,0% від річного плану. Найбільше зросли внутрішні запозичення за рахунок "дружнього" попиту на ОВДП з боку державних банків та впровадження нових фінансових інструментів. Водночас протягом року уряд здійснив декілька успішних розміщень Єврооблігацій на міжнародному ринку капіталу на загальну суму 3,9 млрд дол. США, що стало можливим завдяки сприятливим умовам на ринку. Водночас боргові платежі (на погашення та обслуговування боргу) збільшились на 31,8%, до 91,5 млрд грн.

Динаміка монетарної бази та індекса споживчих цін

Джерело: Держстат, НБУ

Економічні Тенденції		II 11	III 11	IV 11	I 12	II 12	III 12	Лют.	Бер.	Квіт.	Тра.	Чер.	Лип.	Сер.	Вер.	Жов.	Лис.	Гру.
С/госп. виробництво (реальне, кум.)	% дпр	3,2	13,7	17,5	0,5	7,4	-4,6	0,4	0,5	1,1	1,5	7,4	0,2	-0,4	-1,2	-1,4	-1,5	…
Пром. виробництво (реальне, кум.)	% дпр	8,7	8,6	7,3	0,9	0,4	-1,2	2,0	0,9	0,7	0,7	0,4	-6,2	-8,0	-9,1	-10,2	-12,1	…
Будівництво (реальне, кум.)	% дпр	14,5	11,4	11,1	-2,7	-1,9	-9,1	-0,5	-2,7	-3,0	0,3	-1,9	-4,2	-4,5	-4,6	-5,1	-4,8	…
Роздрібний товарооборот (реальне, кум.)	% дпр	15,2	15,2	14,7	14,2	16,0	16,0	14,6	14,2	14,8	15,5	16,0	17,4	16,0	16,0	15,7	15,7	…
Середня заробітна плата	грн.	2605	2727	2837	2923	3109	3064	2799	2923	2942	3015	3109	3151	3073	3064	3110	3098	…
ІСЦ	% дпр	11,9	5,9	4,6	1,9	-1,2	0,0	3,0	1,9	0,6	-0,5	-1,2	-0,1	0,0	0,0	0,0	-0,2	-0,2
ІВЦ	% дпр	20,0	21,3	14,2	6,5	4,5	0,3	7,5	6,5	6,9	4,3	4,5	1,4	1,4	0,3	0,6	0,0	0,3
Експорт (дол. США, кум.)*	% дпр	39,3	26,8	21,8	5,2	2,5	2,1	10,1	5,2	4,7	5,7	2,5	3,2	2,9	2,1	2,8	2,0	…
Імпорт (дол. США, кум.)*	% дпр	51,0	30,9	21,9	5,8	9,8	7,8	5,9	5,8	9,2	10,6	9,8	10,3	9,4	7,8	7,3	5,8	…
Баланс торгівлі товарами (кум.)	млрд. дол. США	-5,4	-9,3	-13,8	-3,9	-9,5	-14,8	-2,4	-3,9	-5,8	-7,7	-9,5	-11,4	-13,3	-14,8	-16,6	-17,9	…
Поточний рахунок, на кінець періоду*	млрд. дол. США	-2,9	-5,0	-9,0	-2,0	-5,9	-10,0	-1,2	-2,0	-3,1	-4,3	-5,9	-7,2	-8,7	-10,0	-11,6	-12,4	…
Валові міжнародні резерви	млрд. дол. США	37,6	35,0	31,8	31,1	29,3	29,3	31,0	31,1	31,7	30,8	29,3	30,1	30,0	29,3	26,8	25,4	24,5
Грошова база, на кінець періоду	% дпр	3,9	8,1	6,3	4,3	6,6	5,8	5,1	4,3	3,2	4,0	6,6	3,9	4,1	5,8	4,9	3,3	…
Сер.відс.ставка за кредитами у грн.**	% річних	13,6	14,8	18,4	15,5	15,7	19,6	15,4	15,4	14,6	14,7	17,7	19,6	20,3	18,8	21,7	23,2	0,0
Обмінний курс(міжбанківський), середній	дол. США	7,98	7,99	8,01	8,02	8,05	8,09	8,02	8,02	8,03	8,05	8,07	8,08	8,09	8,10	8,12	8,13	8,09
Обмінний курс(офіційний), середній	дол. США	7,97	7,97	7,98	7,99	7,99	7,99	7,99	7,99	7,99	7,99	7,99	7,99	7,99	7,99	7,99	7,99	7,99
Обмінний курс, середній	євро	11,48	11,27	10,76	10,46	10,26	9,99	10,54	10,53	10,51	10,27	10,01	9,83	9,89	10,25	10,37	10,26	10,49

Джерела: Держкомстат, НБУ, Міністерство фінансів, власні розрахунки,
* Місячні дані наведені тільки для експорту/імпорту товарів (джерело: НБУ, попередні дані)
квартальні дані наведені для експорту/імпорту товарів та послуг (джерело: НБУ)
** Середньозважена відсоткова ставка за кредитами у гривнях (джерело: НБУ)

Основні Економічні Показники		2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Номінальний ВВП	млрд. грн.	170,1	204,2	225,8	267,3	345,1	441,5	544,2	720,7	948,1	914,7	1095	1316,6
Номінальний ВВП	млрд. дол. США	31,3	38,0	42,4	50,1	64,9	86,2	107,8	142,7	179,9	117,4	136,4	165,2
Зростання ВВП (реальне)	% дпр	5,9	9,2	5,2	9,6	12,1	2,7	7,3	7,9	2,1	-14,8	4,1	5,2
Промислове виробництво (реальне)	% дпр	13,2	14,2	7,0	15,8	12,5	3,1	6,2	10,2	-3,1	-21,9	11,2	7,3
Сільськогосп. виробництво (реальне)	% дпр	9,8	10,2	1,2	-11,0	19,7	-0,1	0,4	-5,2	17,5	0,1	-1,0	17,5
ІСЦ, в середньому за період	% дпр	28,2	12,0	0,8	5,2	9,0	13,5	9,1	12,8	25,2	15,9	9,4	8,0
ІСЦ, на кінець періоду	% дпр	25,8	6,1	-0,6	8,2	12,3	10,3	11,6	16,6	22,3	12,3	9,1	4,6
ІВЦ, в середньому за період	% дпр	20,9	8,6	3,1	7,6	20,5	16,7	9,6	19,5	35,5	6,5	20,9	19,0
ІВЦ, на кінець періоду	% дпр	20,8	0,9	5,7	11,1	24,1	9,5	14,1	23,3	23,0	14,3	18,7	14,2
Експорт товарів та послуг (дол. США)	% дпр	17,9	9,5	10,7	24,0	42,6	7,5	13,2	27,5	33,8	-36,7	27,1	28,2
Імпорт товарів та послуг (дол. США)	% дпр	18,9	14,1	4,9	28,7	31,3	20,4	22,0	35,5	38,6	-43,1	29,3	33,8
Поточний рахунок	млрд. дол. США	1,5	1,4	3,1	2,9	6,9	2,5	-1,6	-5,3	-12,9	-1,9	-2,9	-9,3
Поточний рахунок	% ВВП	4,7	3,7	7,6	5,9	10,6	2,9	-1,5	-3,7	-7,2	-1,7	-1,7	-5,6
Чисті прямі іноземні інвестиції	млрд. дол. США	0,6	0,8	0,7	1,4	1,7	6,5	5,3	9,2	9,9	4,5	5,7	6,6
Міжнародні резерви	млрд. дол. США	1,5	3,1	4,4	6,9	9,7	19,4	22,4	32,5	31,5	26,5	36,7	31,8
Дефіцит (профіцит) зведеного бюджету*	% ВВП	-0,7	-1,9	0,8	-0,2	-3,0	-1,9	-0,7	-1,1	-1,5	-2,4	-6,0	-1,8
Загальний державний борг	% ВВП	45,3	36,5	33,5	29,0	24,7	17,7	14,8	12,5	19,9	33,0	39,9	36,0
Зовн. державний борг (загальний)	% ВВП	33,0	26,3	24,1	21,4	18,6	13,4	11,7	9,8	15,0	21,5	25,6	22,8
Грошова база, на кінець періоду	% дпр	39,9	37,4	33,6	30,1	34,1	53,9	17,5	46,0	31,5	4,4	15,8	6,3
Обмінний курс, середній	дол. США	5,4	5,4	5,3	5,3	5,3	5,1	5,1	5,1	5,3	7,8	7,9	8,0
Обмінний курс, на кінець періоду	дол. США	5,4	5,3	5,3	5,3	5,3	5,1	5,1	5,1	7,7	8,0	8,0	8,0
Обмінний курс, середній	євро	5,0	4,8	5,0	6,0	6,6	6,4	6,3	6,9	7,7	10,9	10,5	11,1
Обмінний курс, на кінець періоду	євро	5,1	4,7	5,5	6,7	7,2	6,0	6,7	7,4	10,9	11,7	10,6	10,5

Джерела: Держкомстат, НБУ, Міністерство фінансів, власні розрахунки
* "Мінус" означає дефіцит бюджету

Скорочення

дпк до попереднього кварталу
дпм до попереднього місяця
дпр до попереднього року
кум. кумулятивно

Квартальні тенденції

Національні рахунки		I 09	II 09	III 09	IV 09	I 10	II 10	III 10	IV 10	I 11	II 11	III 11	IV 11	I 12	II 12
ВВП	млрд. грн.	189,0	214,1	250,3	259,9	217,3	256,8	301,3	307,3	261,9	314,6	376,0	364,1	297,0	351,8
Реальний ВВП	% дпр	-19,6	-17,3	-15,7	-6,7	4,5	5,4	3,3	3,7	5,4	3,9	6,5	4,7	2,0	3,0
Споживання домогосподарств (реальне)	% дпр	-14,5	-14,5	-14,3	-16,2	0,2	6,8	7,8	12,8	13,8	15,3	17,8	12,8	9,8	14,3
Споживання сектору держ. управління (реальне)	% дпр	0,2	-1,6	-4,3	-3,7	3,8	-4,0	5,8	10,0	3,5	4,0	-10,5	-5,7	1,9	2,5
Валове нагромадж. осн. капіталу (реальний)	% дпр	-58,0	-55,9	-53,2	-33,7	-5,7	-3,2	9,5	10,5	2,1	5,2	11,0	16,9	7,6	16,5
Експорт тов/посл (реальний)	% дпр	-22,2	-34,1	-30,9	6,9	0,4	13,2	2,0	0,9	17,0	2,9	-2,2	-5,6	-6,8	-6,8
Імпорт тов/посл (реальний)	% дпр	-37,4	-52,3	-47,6	-11,1	-6,2	17,2	20,2	13,2	37,2	23,1	12,0	3,3	-4,3	10,8
Сільське госп., мислив., ліс. госп. (реальна)*	% дпр	-1,1	3,4	2,2	-11,6	5,4	0,5	-3,2	0,9	5,4	2,0	17,4	28,9	0,5	11,4
Обробна пром. (реальна)*	% дпр	-33,7	-26,1	-25,6	6,5	10,9	10,1	7,6	7,6	13,3	8,9	10,2	2,2	0,2	-0,3
Будівництво (реальна)*	% дпр	-54,2	-42,7	-43,6	-32,8	-7,7	-5,8	9,6	3,9	6,4	19,4	7,3	9,8	-3,1	0,3
Торгівля, ремонт (реальна)*	% дпр	-15,6	-15,7	-22,0	-16,4	6,1	9,6	10,1	4,7	8,9	2,8	6,8	5,8	5,5	6,9
Транспорт (реальна)*	% дпр	-13,4	-9,2	-5,7	-0,4	1,3	1,8	3,0	0,1	7,2	7,5	3,4	9,4	3,8	3,8
Платіжний баланс															
Сальдо рахунку поточних операцій	млрд. дол. США	-0,6	-0,2	-0,1	-0,9	0,0	0,5	-1,0	-2,5	-1,6	-1,7	-2,6	-4,4	-1,8	-3,5
Сальдо рахунку поточних операцій	% від ВВП	-2,6	-0,6	-0,2	-2,7	-0,1	1,6	-2,6	-6,5	-4,8	-4,3	-5,5	-9,5	-4,9	-8,0
Баланс товарів	млн. дол. США	-882	-622	-1396	-1407	-1236	-697	-2870	-3585	-3084	-2267	-3928	-4526	-2910	-5308
Баланс послуг	млн. дол. США	116	432	1256	550	930	1115	1536	823	1007	1227	1686	967	1088	1413
Поточні трансферти	млн. дол. США	632	667	640	722	608	728	797	842	1039	878	988	803	672	785
Прямі іноземні інвестиції	млн. дол. США	883	1279	1210	1282	923	1196	1470	2170	882	2284	2100	1275	1663	1102
Портфельні інвестиції	млн. дол. США	-350	-351	-2286	1428	-307	804	2532	1288	1163	1838	-938	-506	222	-369
Валові золотовалютні резерви	млрд. дол. США	25,4	27,3	28,2	26,5	25,1	29,5	34,7	34,6	36,4	37,6	35,0	31,8	31,1	29,3
Ринковий обмінний курс, грн./дол. США	середнє	8,09	7,76	7,99	8,06	8,00	7,91	7,90	7,96	7,95	7,98	7,99	8,01	8,03	8,04
Офіційний обмінний курс, грн./дол. США	середнє	7,70	7,66	7,82	7,99	7,99	7,91	7,90	7,93	7,94	7,97	7,97	7,98	7,99	7,99
Бюджет															
Доходи зведеного бюджету	% від ВВП	35.9	30,6	25,5	36,0	30,9	30,4	23,3	32,3	32,2	29,7	29,0	30,6	33,2	31,3
Податок на доходи фіз. осіб	% від ВВП	5.3	5,3	4,4	4,7	4,9	4,8	4,4	4,8	4,9	4,8	4,1	4,7	5,0	4,8
Податок на прибуток підприємств	% від ВВП	4.0	3,3	3,7	3,6	4,3	3,0	3,4	4,2	4,4	4,5	3,6	4,4	4,8	4,1
Податок на додану вартість	% від ВВП	12.1	8,3	6,4	11,0	9,8	9,8	8,5	9,9	7,5	12,7	9,5	9,6	10,6	10,2
Акцизні збори	% від ВВП	2.0	2,3	2,5	2,6	2,4	3,0	2,5	2,6	2,1	3,0	2,7	2,4	2,7	2,9
Видатки зведеного бюджету	% від ВВП	35.4	36,6	29,6	34,5	33,0	38,7	30,3	37,6	32,3	32,8	26,5	35,6	33,3	33,5
Поточні видатки	% від ВВП	34.5	34,9	27,0	31,4	32,4	37,4	26,6	32,8	31,0	30,4	23,5	30,1	31,4	31,1
Капітальні видатки	% від ВВП	0.9	1,7	2,6	3,1	0,6	1,4	3,7	4,8	1,2	2,3	2,9	5,5	1,9	2,4
Дефіцит зведеного бюджету	% від ВВП	0.0	-6,2	-4,5	1,1	-2,0	-8,0	-7,5	-5,6	-0,3	-3,3	-3,8	-5,5	-0,2	-2,6
Надходження від приватизації	% від ВВП	0.0	0,2	0,1	0,0	0,1	0,0	0,1	0,2	0,4	3,1	0,0	0,1	1,4	0,3
Ринок праці															
Середня зарплата (реальна)	% дпр	-11,7	-8,6	-10,7	-5,7	3,3	8,7	12,3	11,4	11,1	5,5	7,7	10,8	14,7	16,5
Доходи домогосподарств (реальні)	% дпр	-10,8	-6,9	-8,6	-7,6	3,7	11,8	11,0	14,7	7,8	1,9	7,3	7,7	13,9	15,0
Рівень безробіття (за методологією МОП)	% кум	9,5	9,1	8,6	8,8	9,0	8,5	8,1	8,1	8,7	8,2	7,8	7,9	8,4	7,8
Банківський сектор															
Грошовий агрегат М0	% дпр	33,9	22,8	11,5	1,5	5,4	9,9	17,4	16,5	15,7	11,5	8,6	6,3	4,7	6,7
Грошовий агрегат М2	% дпр	12,0	5,3	-1,4	-5,4	6,9	13,2	21,6	23,1	25,5	22,0	16,0	14,4	11,2	9,0
Вклади населення в нац. валюті	% дпр	-10,9	-16,1	-25,4	-8,5	7,1	20,1	38,6	41,4	43,3	26,0	16,7	12,3	14,4	16,4
Вклади населення в ін. валюті	% дпр	31,8	33,0	39,2	4,7	22,8	21,5	17,7	16,9	19,7	21,0	15,7	13,4	12,4	10,8
Кредити комерційних банків в нац. валюті	% дпр	27,6	27,8	25,2	16,9	13,6	8,3	6,0	11,2	16,0	18,5	21,1	21,0	17,4	15,3
Кредити комерційних банків в іноз. валюті	% дпр	70,8	48,7	32,4	-15,2	-13,7	-10,5	-13,2	-8,3	-2,1	0,9	-2,3	-4,2	-7,0	-10,8
Довгострокові кредити комерціиних банків	% дпр	50,8	37,3	29,9	-3,8	-3,9	-2,8	0,6	-0,5	5,0	6,3	5,3	2,9	-2,9	-7,0
Довгострокові кредити комерціиних банків	% від загальн.	69,9	68,2	67,3	68,1	68,5	68,9	67,5	66,3	67,2	66,6	64,4	62,9	61,5	59,8
Середня процентна ставка за кредитами в нац. валюті	% річних	26,2	19,1	17,5	19,8	17,3	15,0	13,0	15,0	13,1	13,5	14,1	18,4	15,5	15,6
Середня процентна ставка за кредитами в іноз. валюті	% річних	9,6	9,6	10,0	10,1	10,9	11,1	10,3	10,1	10,2	9,8	8,8	8,4	8,2	8,2

Джерела: Національний банк України, Державний комітет статистики, Державне казначейство, Міністерство фінансів, розрахунки ІЕД
* зміна доданої вартості

Застереження

Місячний Економічний Моніторинг України, розроблений Інститутом економічних досліджень та політичних консультацій, має виключно інформаційний характер. Судження, представлені у цій публікації, відображають нашу точку зору на момент опублікування та можуть бути змінені без попередження. Хоча ми доклали самих ґрунтовних зусиль для підготовки якомога точнішої публікації, ми не беремо на себе жодної відповідальності за можливі помилки. Інститут не несе зобов'язань за будь-які збитки чи інші проблеми, які виникли прямо чи опосередковано через використання будь-яких показників цієї публікації. Копіювання без попереднього узгодження заборонено. В разі цитування обов'язковим є посилання на Інститут економічних досліджень та політичних консультацій.